

Co-funded by
the European Union

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГІДНОСТІ
ДИТИНИ: ПРОТИДІЯ
НАСИЛЬНИЦЬКИМ МЕТОДАМ
ВИХОВАННЯ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

24-25 квітня 2025 року

Одеса

2025

Оргкомітет конференції:

Давиденко В'ячеслав, ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Корнієнко Максим, проректор університету, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Беляк Ольга, директор КЗ «Одеський фаховий педагогічний коледж», кандидат педагогічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Домброван Наталія Василівна, начальник відділу організації наукової роботи ОДУВС, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Ковальова Олена Володимирівна, професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник, майор поліції;

Матвєєва Лілія Георгіївна, завідувач кафедри загальноправових дисциплін, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Пальшков Костянтин Євгенович, професор кафедри загальноправових дисциплін, кандидат політичних наук, доцент;

Пишна Алла Георгіївна, завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Харченко Наталія Михайлівна, практичний психолог, кандидат психологічних наук.

Статті друкуються в авторському варіанті. Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Забезпечення принципу гідності дитини : протидія насильницьким методам виховання : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 р.). – Одеса : ОДУВС, 2025. – 214 с.

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести за них відповідальності.

САЙТ КОНФЕРЕНЦІЇ

2. Ла Страда – Україна. URL: <https://la-strada.org.ua/> (дата звернення 02.04.2025)

3. ЮНІСЕФ Україна. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/> (дата звернення 02.04.2025).

4. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4334> (дата звернення 02.04.2025).

5. Конвенція про права дитини URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення 02.04.2025).

6. Про охорону дитинства. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення 02.04.2025).

7. Мирошниченко, А., Бойко, В. Роль держави та громадянського суспільства у захисті прав дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій. Молодий вчений, 1 (132) 2025. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6338/6199> (дата звернення 02.04.2025).

ЮВЕНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ У ЗАХИСТІ ДИТИНИ

КОСТЕНКО Валерія

курсант 103 взводу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Одеського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: ГАЛУНЬКО Віра
професор кафедри адміністративної діяльності поліції факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ
Одеського державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

У сучасних реаліях правоохоронні органи в Україні відіграють ключову роль у дотриманні захисту прав дітей. Варто зазначити, що підрозділи правоохоронних органів у цій сфері беруть свій початок ще з часів проголошення незалежності, проте Україна постійно розвивається в правовому руслі світової інтеграції. Обравши курс на євроінтеграцію, вона зобов'язала себе забезпечити ефективне функціонування інститутів, які будуть гарантувати верховенство права, додержання прав і свобод людини й громадянина. Це викликало реформування, що торкнулось і колишніх підрозділів кримінальної міліції у справах дітей – зараз це підрозділи ювенальної превенції, що мають нові завдання та повноваження. Підрозділи ювенальної

превенції – суб'єкт адміністративної діяльності, який також забезпечує громадський порядок та громадську безпеку.

Діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України як напрямок правоохоронної діяльності Національної поліції України – це система різноманітних поліцейських заходів та повноважень, методів та способів їх реалізації, які здійснюються задля попередження вчинення правопорушень серед неповнолітніх чи зменшення їх негативних наслідків. Це й стало поштовхом до того, що підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України було створено у грудні 2017 року наказом МВС України відповідно до статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», статті 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», статті 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 [1].

Основними завданнями підрозділів ювенальної превенції згідно п. 1 Розділу II «Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» є: профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення; ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень та проведення із ними заходів індивідуальної профілактики; участь в установленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення; вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми; вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб; провадження діяльності, пов'язаної із захистом права дитини на здобуття загальної середньої освіти; взаємодія з іншими підрозділами НПУ, органами державної влади та місцевого самоврядування з питань забезпечення прав та законних інтересів дітей; здійснення у межах компетенції досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання [1].

Специфіка роботи підрозділів ювенальної поліції полягає в тому, що об'єктом їх діяльності є спеціальний суб'єкт – неповнолітні та малолітні, тобто особи до 18 років. Однією з ключових особливостей

взаємодії поліцейських з неповнолітніми є обов'язкове врахування їхньої емоційної, фізіологічної та соціальної незрілості.

Адміністративно-правова діяльність підрозділів ювенальної превенції регулюється за допомогою великої кількості нормативно-правових актів. Загалом існує декілька рівнів у системі законодавства, які охоплюють організаційно-правові питання щодо профілактики адміністративних правопорушень залежно від їхньої юридичної сили, змісту, дії в просторі, часі та за колом осіб, а саме:

1) *міжнародно-правові акти*, які стали частиною національного законодавства, оскільки ратифіковані Верховною Радою України;

2) *Конституція України* – нормативний акт вищої юридичної сили, політико-правовий за своєю сутністю, що визначає найбільш важливі аспекти протидії правопорушенням, захисту прав, свобод громадян, забезпечення правопорядку тощо;

3) *закони України*, у тому числі кодифіковані, наприклад КУпАП, які визначають організаційні засади профілактичної роботи та протидії правопорушенням;

4) *підзаконні нормативні акти*, що передбачають форми й методи, порядок роботи підрозділів поліції як суб'єктів профілактики адміністративних проступків [2]. Варто зазначити, що профілактика дитячих правопорушень є найважливішим аспектом підтримки порядку та безпеки не лише в мирний час, а й під час воєнного часу. У цей час роль підрозділів ювенальної превенції стає більш важливою, так як окрім буденних завдань, ювенальні поліцейські стикаються з новими викликами, що спричиненні збройною агресією. Наразі серед пріоритетних напрямків у роботі є з одного боку профілактика ювенальної деліктності, з іншого – евакуація з небезпечних міст, де проводяться активні бойові дії, створення безпечного середовища для дітей.

Згідно з даними Національної поліції та Офісу Генерального прокурора [3, 4] станом на 02 березня 2023 року більше ніж 1 390 дітей постраждали внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації, а саме: 461 дитина загинула, більш ніж 929 дітей поранені, з початку 30 бойових дій до органів Національної поліції надійшло 10 277 звернень про безвісне зникнення дітей, з яких 10 092 дітей розшукано, в той же час 348 дітей залишаються в активному розшуку.

Військова агресія на території України, суттєво внесла зміни в повсякденну діяльність підрозділів ювенальної превенції. Варто відмітити, що характер діяльності ювенальних поліцейських також залежить і від регіону, так як одні міста та села стикнулися з величезною кількістю переселенців, другі з окупацією (деокупацією), а

треті – з активними бойовими діями у їхніх містах та селах. Це все вплинуло на специфіку адміністративної діяльності ювенальних поліцейських в умовах воєнного стану, зокрема щодо забезпечення безпеки дітей.

Основні напрямки їх діяльності наразі включають кілька важливих аспектів, спрямованих на забезпечення безпеки дітей та підтримку їхніх прав у складних умовах війни. Одним із пріоритетних напрямків є взаємодія з іншими підрозділами Національної поліції для виявлення та допомоги в евакуації дітей з небезпечних територій. Багато підрозділів поліції, зокрема спеціальні екіпажі, такі як "Білий Янгол", активно допомагають евакуювати дітей та їх батьків із зони бойових дій. Крім того, здійснюється контроль за родинами, в яких є діти, та регулярно надаються рекомендації щодо евакуації, щоб забезпечити максимальну безпеку.

Іншим важливим напрямком є проведення профілактичних заходів для запобігання військовим кіберзлочинам та забезпечення інформаційної безпеки дітей. Особливу увагу приділяють захисту від інформаційно-психологічних операцій (ІПСО), які можуть негативно впливати на психічний стан дітей, особливо в умовах війни.

Також ювенальні поліцейські займаються виявленням дітей, які потребують психологічної та соціальної підтримки, зокрема тих, хто постраждав внаслідок війни. Діти, які пережили активні бойові дії, зазнали масових руйнувань та втрати, повинні отримувати як негайну, так і довгострокову допомогу від держави та правоохоронців для того, щоб подолати наслідки пережитого стресу.

Водночас не менш важливою є робота з виявлення дітей, які стали жертвами насильства на тимчасово окупованих територіях. Війна не припиняє злочинів, зокрема сексуального насильства щодо дітей. Тому скоординована допомога з боку державних інститутів, громадських та міжнародних організацій є надзвичайно важливою. Ювенальні поліцейські виконують важливу роль у наданні такої допомоги.

Крім того, активно запроваджуються ініціативи для забезпечення гуманітарних потреб сімей з дітьми, зокрема у співпраці з волонтерами. Це стосується як внутрішньо-переміщених осіб, так і мешканців окупованих чи деокупованих територій, які потребують допомоги у вигляді продуктів харчування, засобів гігієни, одягу та інших необхідних речей.

Окрім діяльності ювенальної превенції, яка направлена на створення безпечного середовища, одним із основних завдань поліцейських є профілактика адміністративних правопорушень, недопущення залучення дітей до військових злочинів, превентивна

робота з дітьми щодо молодіжних рухів (роз'яснення, що такі дії передбачають за собою як адміністративну так і кримінальну відповідальність).

Підсумовуючи, робота підрозділів ювенальної превенції має критично важливе значення для забезпечення громадського порядку та підтримки молоді у мирний та воєнний час. Варто зазначити, що під час воєнного стану їхні завдання стають ще більш критичними, і вони повинні працювати над захистом неповнолітніх і підтриманням соціального порядку. Також сьогодні можна констатувати певний прогрес в організації діяльності сучасних підрозділів ювенальної превенції (порівняно з колишніми підрозділами КМСД), що простежується у посиленні компоненту захисту прав дітей, особливо тих, які перебувають у складній життєвій ситуації та в конфлікті із законом [5].

Разом з перевагами нової Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, організація роботи підрозділів все ще вимагає коректив. Так, в Інструкції не зазначено скільки дітей має територіально обслуговувати ювенальний поліцейський. Також співробітники підрозділу ЮП повинні володіти спеціальними знаннями з психології підлітків, адже неповнолітні особи до 18 років є особливо вразливою групою населення.

Література:

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> (дата звернення 16.03.2025).

2. Школа С.М. Правові засади профілактичної роботи Національної поліції України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 3. С. 129-132. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2016/31.pdf (дата звернення 16.03.2025).

3. Офіційний сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua> (дата звернення 16.03.2025).

4. Офіційний сайт Генерального офісу прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення 16.03.2025).

5. Іщенко І.В. Проблеми та досягнення в організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Правовий часопис. 2018. С. 97-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppd_2018_3_16 (дата звернення 17.03.2025).

Наукове видання

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГІДНОСТІ ДИТИНИ: ПРОТИДІЯ НАСИЛЬНИЦЬКИМ МЕТОДАМ ВИХОВАННЯ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

24-25 квітня 2025 року

Підп. до друку 24.06.2027" . Формат 60x84/16.
Друк" . Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк. арк. 14,7. Обл.-вид. арк. 15.2.
Наклад 60 прим.

Надруковано з готового оригінал-макет 0
Редакційно-видавничий відділ
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська,1,
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009